

**UCHWAŁA NR XX/164/17
RADY GMINY RACZKI**

z dnia 28 marca 2017 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2022

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948), w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) Rada Gminy Raczki uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017 – 2022 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Raczki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Lech Ludwig

Załącznik do Uchwały Nr XX/164/17
Rady Gminy Raczki
z dnia 28 marca 2017 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
DLA GMINY RACZKI
NA LATA 2017-2022**

Raczki, marzec 2017

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	5
2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie.....	5
2.2. Rodzaje i typy przemocy.....	6
2.3. Fazy cyklu przemocy.....	7
2.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej.....	8
2.5. Skutki przemocy w rodzinie.....	9
2.6. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie.....	11
3. Część diagnostyczna	12
3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki	12
3.2. Zasoby umożliwiające realizację Programu oraz budowę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.....	15
3.3. Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie	16
3.4. Analiza SWOT.....	19
3.5. Założenia Programu	21
3.5.1. Realizatorzy i beneficjenci programu	22
4. Wdrażanie Programu	24
4.1. Cele Programu	24
4.2. Cele szczegółowe Programu	24
4.3. Uwarunkowania realizacji Programu.....	25
4.4. Harmonogram realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.....	26
4.5. Przewidywane efekty realizacji Programu.....	34
4.6. Monitoring realizacji Programu.....	34
4.7. Środki finansowe na realizację Programu.....	34

1. Wstęp

Przemoc jako forma zachowań społecznych jest obecna w życiu jednostki niemal od zawsze, dotyka prawie każdego obszaru funkcjonowania człowieka, poczynając od sfery osobistej, zawodowej, czy politycznej. We współczesnym świecie przemoc stała się towarem sprzedawanym w formie zabawy czy rozrywki. Filmy, literatura, programy informacyjne, gry komputerowe a także programy skierowane do najmłodszych nasycone są często nieuzasadnioną agresją.

Każdego dnia znajdujemy w mediach doniesienia o krzywdach wyrządzonych ludziom przez inne jednostki, o maltretowaniu słabszych – dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych, o znęcaniu się nad najbliższymi. Przemoc i nieuzasadniona agresja stają się towarem sprzedawanym w mediach, są główną atrakcją filmów czy gier komputerowych przeznaczonych dla najmłodszych, to swoisty rodzaj rozrywki. Choć przemoc i agresja jako forma zachowań społecznych istniała od zarania dziejów niemal we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu i eskalacji zachowań przemocowych.¹

W dzisiejszej rzeczywistości przemoc przyjmuje różne formy, a dzięki możliwościom niemal nieograniczonego komunikowania się między ludźmi, ma także szeroki zasięg. W literaturze przedmiotu mówi się o przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej czy seksualnej. Te formy zachowań mogą wystąpić zarówno w rodzinie (przemoc domowa), pracy (mobbing) czy w szkole (przemoc rówieśnicza).

Współczesna praca socjalna nie może zamykać się na nowe zjawiska społeczne. Pracownicy socjalni spotykają się bowiem z wielowymiarowymi problemami, w tym coraz częściej z problemem przemocy. Ich praca nakierowana jest na wielopłaszczyznowe wsparcie i pomoc człowiekowi w sytuacji kryzysu. Takim kryzysem niewątpliwie jest doświadczanie czy stosowanie zachowań przemocowych w rodzinie.

Bierność, bezradność czy nieumiejętność prawidłowego reagowania w sytuacjach związanych z doświadczaniem czy stosowaniem zachowań przemocowych w środowisku rodzinnym, może doprowadzić do tragicznych i nieodwracalnych konsekwencji. Dlatego ważne jest, aby jak najwcześniej wdrażać wszelkie możliwe działania profilaktyczne. Zawsze bowiem koszty zapobiegania, w tym przypadku szeroko rozumiana edukacja, są dużo niższe niż koszty związane z walką czy wyeliminowaniem danego problemu.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań aspołecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity z Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) nakłada na samorządy gmin w obszarze tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie następujące zadania:

- 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Konieczność podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z zapisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2016r. poz. 930 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 26 października

¹ J. Wawrzyniak, (red.), Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, Łódź 2007, s. 7.

1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U z 2016r. poz. 487 z późn. zm.). Ponadto „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raczki na lata 2007 - 2017”, przyjęta Uchwałą Nr VIII/40/07 Rady Gminy Raczki z dnia 18 czerwca 2007 r. identyfikuje przemoc domową, jako jeden z problemów społecznych gminy Raczki. W 4 celu strategicznym ww. dokumentu dotyczącym budowy zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, jako 4 cel szczegółowy wymieniono przeciwdziałanie przemocy domowej. Choć pod względem statystycznym problem przemocy jest kwestią marginalną, wymaga jednak podjęcia stosownych działań.

Nadrzędnym celem Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Raczki na lata 2017 – 2022 jest ograniczenie na terenie Gminy skali problemu, jakim jest przemoc domowa. Cele szczegółowe, jakie będą bezpośrednio osiągnięte, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program został opracowany przez pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raczkach w konsultacji z przedstawicielami samorządu gminnego oraz jednostek i instytucji statutowo zajmujących się pracą na rzecz rodziny i dziecka. Zawiera on zadania do realizacji dla wszystkich gminnych jednostek i instytucji.

W części opisowej Programu zostały zawarte podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla jego właściwego zrozumienia oraz planowania działań w zakresie profilaktyki i działań naprawczych w obszarze przemocy w rodzinie.

W części diagnostycznej ukazano skalę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki – w oparciu o dane pozyskane z Posterunku Policji w Bakalarzewie – Rejon Służbowy Dzielnicowych w Raczkach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raczkach, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach, a także będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Raczkach. Przedstawiono również zasoby instytucjonalne i kadrowe, oraz potrzeby w obszarze szeroko zakrojonej pracy z rodzinami uwikłanymi w przemoc.

Powyższe dane posłużyły do przeprowadzenia analizy SWOT, w oparciu, o którą wyznaczono cele oraz opracowano harmonogram realizacji Programu.

Zakładając, iż niniejszy Program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki i będzie realizowany przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, oczekuje się, że przyczyni się on do stworzenia zintegrowanego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, ograniczenia zjawiska przemocy oraz poprawy kondycji rodzin mieszkających na terenie Gminy Raczki.

2. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Rodzina to pojęcia które postrzegane jest jako środowisko opieki, miłości, bezpieczeństwa i schronienia. Stanowi podstawową grupę społeczną złożoną z osób połączonych stosunkiem małżeńskim i rodzicielskim. Każda osoba w rodzinie jest elementem specyficznego systemu gdzie jednostka wpływa na funkcjonowanie układu, natomiast to, w jaki sposób funkcjonuje dany układ wpływa na zachowanie poszczególnych jego elementów. W rodzinie istotną rolę odgrywają szczególne związki interpersonalne między jej członkami oparte na silnych więziach emocjonalnych i swoistej zależności.

Rodzina pełni wobec swoich członków wiele istotnych funkcji. Funkcja socjalizacyjna jest niezwykle istotna ze społecznego punktu widzenia, gdyż wiąże się m.in. z uczeniem zachowań, norm i wartości uznawanych w danym społeczeństwie, zakłada kształtowanie przyszłych postaw członków rodziny. Funkcja ta ma działanie dwukierunkowe gdyż, jej wpływom ulegają zarówno dzieci jak i rodzice. W trakcie międzypokoleniowych interakcji niejednokrotnie zmieniają się poglądy wychowawcze opiekunów, ich sądy, postawy czy sposób wartościowania.

Prawidłowo działająca rodzina spełniać powinna funkcję opiekuńczą, nie tylko w stosunku do dzieci ale do wszystkich swoich członków. Ochrona, wsparcie, zrównoważona kontrola, pomoc, zaspokojenie podstawowych potrzeb, od biologicznych po emocjonalne, to podstawowe elementy funkcji opiekuńczej. Spójna, zrównoważona rodzina zapobiega odchyleniom od norm w wielu dziedzinach życia społecznego.

Należy pamiętać, iż funkcje rodziny ulegają ciągłym przekształceniom pod wpływem przemian społecznych, ekonomicznych, ustawodawczych czy obyczajowych. Współczesna rodzina ulega szybkim przeobrażeniom, niepokojący jest fakt iż, rozluźniają się więzi w rodzinach wielopokoleniowych, coraz częściej mówi się też o tzw. kryzysie rodziny wymieniając takie zjawiska jak: wzrost liczby rozwodów, spadek liczby zawieranych małżeństw, zanik tradycyjnych funkcji rodziny czy spadek dzietności.

Jak już wcześniej wspomniano rodzina stanowi swoisty system, tak więc zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały mechanizm interakcji i zależności rodzinnych, wówczas możemy mówić o dysfunkcyjności takiej rodziny. Taką dysfunkcją w rodzinie jest niewątpliwie zjawisko przemocy domowej, która zaburza funkcjonowanie całego systemu rodzinnego powodując zazwyczaj nieodwracalne konsekwencje we wszystkich sferach funkcjonowania członków rodziny.

2.1. Pojęcie przemocy w rodzinie

Kiedy mówimy o przemocy, mamy najczęściej na myśli zachowania oparte na czysto fizycznym użyciu siły tj. bicie, uderzanie, popychanie, kopanie, zmuszaniem do upokarzających czynności, stosowaniem do krzywdzenia innych przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia czy też gwałt. W literaturze przedmiotu, obok przemocy fizycznej wymienia się również przemoc psychiczną, ekonomiczną, zaniedbanie czy przemoc seksualną. Te formy zachowań mogą wystąpić zarówno w rodzinie (przemoc domowa), pracy (mobbing), w szkole (przemoc rówieśnicza) lub w instytucjach publicznych (przemoc instytucjonalna).

Jak widać przemoc może przybierać wiele form, może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Często przejawy przemocy domowej są spektakularne i nie mamy żadnych wątpliwości w jej rozpoznawaniu. Niezbędne jest jednak określenie praktycznych kryteriów wskazujących na obecność zachowań przemocowych w bardziej złożonych przypadkach.

Przemocą w rodzinie - możemy nazwać każdą sytuację, w której jeden z członków rodziny chce zdominować pozostałych. To każde zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie, skierowane przeciwko bliskiej osobie, które narusza jej prawa i dobra osobiste, powoduje psychiczne lub fizyczne cierpienie. Takie zachowanie jest przestępstwem.

Przemoc w rodzinie, zwana także potocznie przemocą domową, zgodnie z treścią art. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt. 1 ustawy (członków rodziny, a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Definicja ta nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej bowiem przemoc ekonomiczna.

Należy podkreślić, iż przemoc domowa to:

- działanie lub zaniechanie działań dokonywane przez jednego członka rodziny przeciwko pozostałym;
- proces tworzący cykle rzadko będący jednorazowym epizodem;
- działanie z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił, dominacji, kontroli lub władzy;
- działanie godzące w prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne);
- wszelkie zachowania powodujące szkody lub cierpienie domowników.

W przemocy domowej najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny.

Osobami doświadczającymi przemocy domowej mogą być zarówno dzieci, osoby starsze, niepełnosprawne, chore, kobiety ale i coraz częściej mężczyźni. Innymi słowy ofiarami przemocy domowej, mogą być wszyscy członkowie rodziny: dzieci, rodzice, współmałżonkowie, dziadkowie. Również sprawcą przemocy może stać się każdy członek rodziny – zarówno dorosły jak i dziecko.

Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie zwiększają następujące czynniki:

- normy społeczne i kulturowe - w wielu środowiskach wciąż istnieje silne przekonanie o prawie rodziców do dominacji nad dziećmi; przyzwolenie na stosowanie kar cielesnych; nadal utrwalany jest wzorzec dominującego mężczyzny i uległej kobiety; silne normy związane z prywatnością rodziny (np. *w sprawy rodzinne nie należy się wtrącać*);
- status ekonomiczny rodziny – stres związany z niskimi zarobkami, długotrwałe bezrobocie, zagrożenie utratą pracy;
- alkoholizm jednego lub kilku członków rodziny – nadużywanie alkoholu prowadzi do dysfunkcji rodziny;
- dziedziczenie wzorca przemocy – bycie ofiarą lub świadkiem przemocy w dzieciństwie zwiększa prawdopodobieństwo stosowania przemocy w życiu dorosłym;
- osobowość ofiary – wysoki poziom lęku, brak wiary we własne możliwości, zależność, przekonanie o braku możliwości wpływu na własne życie, poczucie osamotnienia, rezygnacja, zobojętnienie, nieśmiałość w kontaktach z innymi;
- osobowość sprawcy - chęć dominacji, wrodzona lub nabyta skłonność do agresji, nieufność, zazdrość, brak empatii, niska wrażliwość, niskie poczucie własnej wartości, obawa przed odrzuceniem i utratą rodziny.

2.2. Rodzaje i typy przemocy

Wyróżnia się następujące formy przemocy:

- **fizyczna** – nazywana również *gorąca*, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (to m.in.:

popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia);

- **psychiczna** – nazywana również *zimną*, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie u ofiary pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in.: wyśmiewanie, wyzywanie, krytyka, groźby, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami);
- **ekonomiczna** – uniemożliwianie dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadząc do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy);
- **seksualna** – wymuszenie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez ofiarę praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy (np. sprawca stosuje przemoc grozi użyciem przemocy, żeby zmusić ofiarę do stosunku);
- **zaniedbanie** – stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna – mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Ponadto szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić:

- typ przemocy, w której sprawcami są dorośli, tj. przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której sprawcami są dzieci, tj. przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ przemocy, w której sprawcami mogą być dorośli i dzieci, tj. przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

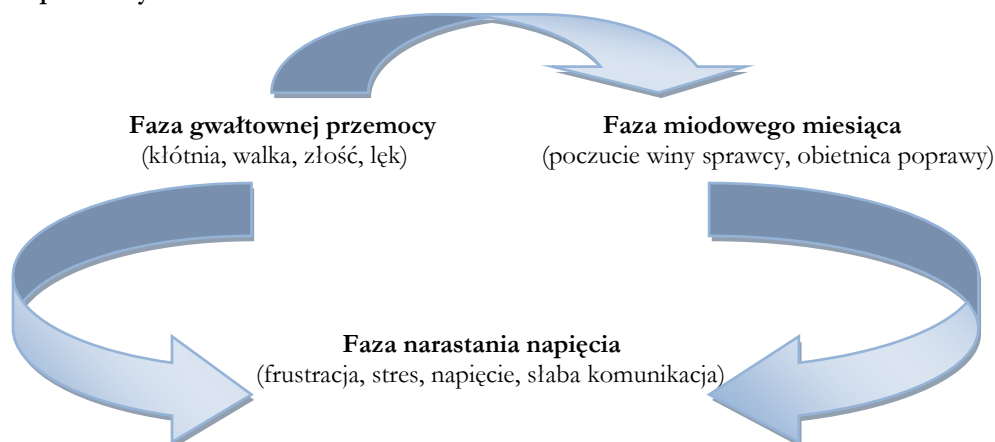
2.3. Fazy cyklu przemocy

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc a ofiarą. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktymizacji osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

- 1) faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych,
- 2) faza ostrej, gwałtownej przemocy – to faza, w której następuje wybuch gniewu i wyladowanie agresji; agresja w tej fazie może być zagrażająca dla zdrowia i życia ofiary, moment zakończenia aktu przemocy zależy wyłącznie od sprawcy i nie ma żadnego związku z zachowaniem ofiary (sygnały jej bólu i cierpienia nie wyciszają agresji),
- 3) faza „miodowego miesiąca” – to trzecia faza, w czasie której sprawca wyraża swoją skruchę, okazuje żal, obiecuje, że już nigdy więcej nie skrzywdzi ofiary lub po prostu zachowuje się tak jak gdyby przemoc nigdy nie miała miejsca; faza ta jest przemijająca i bez specjalistycznej pomocy kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już

raz doszło do użycia przemocy, będzie ona się powtarzać dopóki nie zostanie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

Błędne koło przemocy

2.4. Rola stereotypów i przekonań na temat przemocy domowej

Wiele środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości jednostek stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Stereotypy, mity czy przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia lub zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia. Z punktu widzenia problemu przemocy w rodzinie za najgroźniejsze uważa się stereotypy:

- usprawiedliwiające przemoc** – np.: „osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie”, „mnie też bili i wyrosłem na porządnego człowieka”, „jak się ciebie nie będą bać, to się z ciebie będą śmiać”, „przemoc jest wtedy gdy są ślady na ciele”, „przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”, „przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”, „to był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”,
- przenoszące odpowiedzialność za przemoc na ofiary** – np.: „sama sobie winna”, „jeśli ktoś jest bity to znaczy, że na to zasłużył”, „widziały galy, co brały”, „ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”, „gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”, „kobieta odpowiada za ognisko domowe”, „gdyby chciała naprawdę coś zmienić, to już dawno by to zrobiła”,
- przekonania izolujące ofiary** – np.: „nie mów nikomu co się dzieje w domu”, „przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”, „policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych”, „gwałt w małżeństwie nie istnieje”, „nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”, „nie pierze się rodzinnych brudów publicznie”, „nie można zmienić swojego przeznaczenia”.

Jak wynika z Raportu z badań ogólnopolskich przeprowadzonych w ramach projektu „*Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie*”, przez PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2014r., stereotypy dotyczące przemocy funkcjonujące w społeczeństwie są nadal bardzo silnie zakorzenione. W 2014r. badani dość liberalnie wypowiedzieli się w kwestii incydentalnych przejawów przemocy (klótnie, rękoczynny) – 23,5% respondentów stwierdziło, że takie sytuacje zdarzają się

w każdym domu i mówienie wówczas o przemocy jest wyolbrzymieniem. Jednak zaledwie 8,5% osób uznała, że obrażanie dziecka i wyzwiska to rzecz normalna. Z kolei ponad ¼ badanych (26%), stwierdziła, że rodzice mają prawo ukarać dziecko laniem.

Niemal co piąta osoba wskazała, że o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy na ciele ofiary widać wyraźne ślady np. siniaki, z kolei co czwarty respondent stwierdził, że wyzwiska i obrażanie partnera to normalna rzecz podczas małżeńskich sporów. Dane te świadczą o tym, iż stosunkowo duża część badanych (w przedziale 20% – 24%) za przemoc uważa wyłącznie przemoc fizyczną, i to jedynie w jej ostrej formie.²

Ww. badania wskazały, że problemem w społecznym pojmowaniu przemocy jest także jej usprawiedliwianie poprzez przypisywanie zrachowaniom przemocowym szlachetnych pobudek, lub przerzucanie części winy na ofiary. Aż 23,8% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że „sprawca przestanie stosować przemoc, gdy trafi na właściwego partnera”.³

W roku 2014, ponad 17% badanych Polaków zgodziło się ze stwierdzeniem, że nie warto pomagać ofiarom przemocy, gdyż i tak wrócą one do sprawcy. Ważnym wnioskiem z wyżej cytowanych badania jest fakt, że ponad 80% respondentów uważała, że przemoc dotyka wielu środowisk, nie tylko tzw. „patologicznych” rodzin.⁴

2.5. Skutki przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem wysoce szkodliwym dla osoby jej doświadczającej. Oprócz szkód fizycznych w postaci obrażeń ciała, które występują bezpośrednio po akcie przemocy fizycznej, powoduje również liczne szkody psychiczne, których skutki pojawiają się z czasem i wymagają długotrwałej i profesjonalnej pomocy i wsparcia. Z powodu tych następstw cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy:

1. Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą:

- poważne obrażenia ciała,
- zespół zaburzeń stresu pourazowego - ponowne doświadczaniem traumatycznego przeżycia poprzez wspomnienia lub powracające koszmary senne; nadpobudliwość, problemy ze snem, trudności z koncentracją uwagi, z zapamiętywaniem, drażliwość, złość, zmienność nastrojów, nadwrażliwość; według danych statystycznych PTSD diagnozuje się u około 60% ofiar przemocy domowej
- uzależnienia – wszelkie uzależnienia (alkoholizm, narkomania, lekomania), które dla ofiary przemocy są ucieczką od bólu fizycznego i psychicznego;
- zaburzenia depresyjne - obniżony nastrój, emocjonalne otępienie, niska samoocena, brak chęci do działania, negatywne myślenie o sobie, świecie, przyszłości;
- zaburzenia lękowe – odczuwanie lęku przed podjęciem działania, krytyką, odrzuceniem;

² Raportu z badań ogólnopolskich przeprowadzonych w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, perz PSDB dla MPiPS w 2014r., s.12 – 13.

³ Tamże.

⁴ Tamże.

- wtórna wiktyimizacja – przyjęcie tożsamości ofiary; ofiara przemocy, w skutek doznawania przemocy, podejmowania nieskutecznych prób obrony siebie, a także nieumiejętnych prób pomocy z zewnątrz, nabiera przekonania, że zasługuje na takie zachowanie.

Osoby doznające przemocy często zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, bronią sprawcy. Zachowania te są w psychologii tłumaczone najczęściej występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiskiem „prania mózgu” czy skutkami stresu pourazowego. Wycofanie się z aktywnych działań służących zmianie sytuacji i wyjściu z kręgu przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, popartego wcześniejszymi doświadczeniami. Bierność i rezygnacja są również często wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, technik mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.

2. Konsekwencje doświadczanie przemocy przez dzieci:

Na szczególnie poważne konsekwencje zachowań przemocowych narażone są dzieci. Często są one bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Skutki przemocy objawiają się w różnej postaci, m.in. jako:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- maltretowanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywania konfliktów i kreatywności), problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponiżanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm),
- przemoc w postaci wykorzystywania seksualnego prowadzi do wysokiego poziomu agresji, poczucia osamotnienia, myśli samobójczych, zaburzeń snu, nadpobudliwości, agresji.

Niezwykle istotne jest podkreślenie faktu, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniać się mogą po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (są to: trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Ponadto, zachowania przemocowe są dziedziczone i powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie, jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczanie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci same staną się krzywdzącymi rodzicami.

3. Społeczne konsekwencje doświadczania przemocy

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania.

Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwość prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczona przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i całego społeczeństwa. Niezbędne jest, zatem podejmowanie planowych działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy,

którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą domową.

Badania pokazują, że doświadczanie jednocześnie różnych rodzajów przemocy jest bardziej destruktywne w skutkach, niż doświadczanie tylko jednego z nich. Należy pamiętać, że im dłużej człowiek będzie trwał w sytuacji stresogennej, tym większe jest prawdopodobieństwo, iż wpłynie ona trwale na jego psychikę i osobowość.

W poszukiwaniu skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie angażuje się wielu profesjonalistów z różnych dziedzin nauk społecznych, organizacji pozarządowych czy instytucji specjalistycznych. Zajmowanie się przemocą domową wymaga zarówno wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym, jak i szczególnej troski i rozwagi w trakcie interwencji.

2.6. Prawo wobec problemu przemocy w rodzinie

Przemoc domowa jest przestępstwem. Podstawowym przepisem prawa karnego, związanym z zagadnieniem przemocy w rodzinie, jest **art. 207 Kodeksu Karnego – przestępstwo znęcania**. Przewiduje on karę za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą, małoletnią, nieporadną, zależną.

Znęcanie jest kategorią zbiorczą – może obejmować szereg zachowań, które rozpatrywane osobno, będą stanowić inne przestępstwa np. uszkodzenie ciała, groźby karalne. Aby przyjąć, że doszło do znęcania w rozumieniu prawa karnego, konieczny jest jakiś czas jego trwania, ale wyjątkowo, gdy przemoc ma charakter szczególnie dotkliwy lub intensywny, można ją zakwalifikować jako znęcanie, nawet jeżeli trwa bardzo krótko, np. jeden dzień. Jeśli zachowanie będące przemocą, nie zostanie uznane za znęcanie się, np. z uwagi na brak długotrwałości, może być ścigane osobno, jako inne przestępstwo. Przestępstwo znęcania się nie zachodzi wówczas, gdy dwie osoby znęcają się wzajemnie nad sobą. Obok znęcania w rodzinie dochodzi także do innych ściganych prawem przestępstw takich jak m.in.:

- uszkodzenie ciała (art. 156 k.k. lub art. 157 §1 i 2 k.k.) i naruszenie nietykalności cielesnej (art.217 k.k.),
- pozostawianie osoby, co do której istnieje obowiązek sprawowania opieki, w sytuacjach bezpośrednio zagrażających jej życiu lub zdrowiu (art. 160 §2 k.k.),
- zmuszanie do określonych zachowań (art. 191 §1 k.k.),
- zgwałcenie (art. 197 k.k.) oraz naklanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności (art. 199 k.k.),
- doprowadzenie małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub do poddania czy wykonania innej czynności seksualnej lub utrwalanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego (art. 200 k.k.),
- rozpijanie małoletniego poprzez dostarczanie napoju alkoholowego, ułatwianie lub naklanianie do spożycia takiego napoju (art. 208 k.k.),
- uporczywe uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego (art. 209 k.k.),
- porzucenie małoletniego lub osoby nieporadnej pod względem psychicznym lub fizycznym (art. 210 k.k.),
- zniewaga (art. 216 § 1 k.k.),
- kradzież na szkodę osoby najbliższej (art. 278 § 4 k.k.) lub kradzież z włamaniem (art. 279 k.k.),
- przywłaszczenie (art. 284 k.k.) lub niszczenie mienia (art. 288 k.k.).

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawarte głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym, dotyczące m.in.:

- warunków zniesienia przez sąd wspólności majątkowej (art. 52).
- warunków orzekania separacji i rozwodu (art. 56, art. 61¹ – art. 61⁶).

- rozstrzygnięcia władzy rodzicielskiej, obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka w przypadku rozwodu (art. 58 § 1).
- sposobu korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu (art. 58 § 2).
- warunków dokonywania podziału wspólnego majątku (art. 58 § 3).
- obowiązku rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka (art. 133).

Od 2005 roku obowiązuje **ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**, która określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc. Ustawa nakłada obowiązki na osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych powzięły podejrzenie o występowaniu przemocy w rodzinie, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub Prokuratora (art. 12).

Ustawa ta umożliwi również stosowanie, w toku postępowania, wobec osób podejrzanych, specyficznych środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j Dz. U. z 2015r poz. 2082, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j Dz. U. z 2016r. poz. 487, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (t.j Dz. U. z 2016r. poz. 1137, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (t.j Dz. U. z 2016r. poz. 1749, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j Dz. U. z 2016r. poz. 930, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j Dz. U. z 2015r. poz. 930);
- rozporządzenie z dnia 13 września 2011r. o procedurze „Niebieskie Karty” oraz wzory formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U z 2011. Nr 209, poz. 1245);
- rozporządzenie z dnia 31 marca 2011r. procedura postępowania przy wykonaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku przemocą w rodzinie (Dz. U z 2011r. Nr 81, poz.448).

Program jest spójny z poniższymi Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy na lata 2014 - 2020
- Powiatowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Powiatu Suwalskiego na lata 2014 – 2020.
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raczki na lata 2007-2017,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016.

3. Część diagnostyczna

3.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki

Ogólnopolskie badanie ankietowe, zrealizowane w 2014r. na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w ramach projektu „*Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie*” wskazały, iż wśród Polaków w dalszym ciągu istnieje tendencja do wąskiego rozumienia pojęcia „przemocy”, głównie jako przemocy fizycznej (prawie 20% respondentów utożsamia przemoc tylko z widocznymi śladami na ciele ofiary). Badania pokazały także, że przejawy przemocy psychicznej oraz seksualnej nie były traktowane

przez respondentów jako zachowania przemocowe, dopóki ich tak nie nazwano w badaniu. Dlatego tak istotne jest aby projektowane działania zapobiegawcze były zdecydowanie ukierunkowane na uświadamianie znaczenia pojęcia „przemocy” oraz wszystkich jej form i przejawów.⁵

Jednym z najistotniejszych wniosków płynących z badania jest niewątpliwie bardzo mała skłonność uczestników przemocy w rodzinie do szukania pomocy na zewnątrz. W zdecydowanej większości (3/4) przypadków przemocy nie korzystano z żadnej formy pomocy. Kluczowa wydaje się być potrzeba odpowiedzi na pytanie o przyczyny takiego stanu rzeczy. Z relacjach ofiar, sprawców a także świadków przemocy, instytucjonalny system wsparcia jawi się jako ubogi i nieefektywny.⁶

W roku 2014, niemal 25% respondentów deklарowało, że w ciągu swojego życia osobiście doświadczyło co najmniej jednej z form przemocy. Kobiety istotnie częściej niż mężczyźni przyznawały się do doświadczenia przemocy (odpowiednio 26,8% i 22,3%). Respondenci najczęściej deklарowali doświadczenie przemocy psychicznej (17,3%) i fizycznej (15,8%).⁷

Te same badania ujawniły, iż w 2014r. do stosowania przemocy przyznało się ponad 9% badanych. Respondenci najczęściej deklарowali stosowanie przemocy psychicznej w stosunku do najbliższych.⁸

Policja jest jednym z podstawowych podmiotów zaangażowanych w realizację procedury Niebieskiej Karty. Poniżej przedstawiono zestawienie statystyczne dotyczące realizacji procedury Niebieskiej Karty przez funkcjonariuszy policji na terenie Polski w ostatnich trzech latach.

Tabela nr 1. Liczba Wypełnionych formularzy niebieskich Kart przez Policję w Polsce.

	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	61.047	77.808	75.495	73.531
	w tym: - 50.934 wszczynających procedurę - 10.113 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury w rodzinie	w tym: - 63.467 wszczynających procedurę - 14.341 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury w rodzinie	w tym: - 61.133 wszczynających procedurę - 14.362 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury w rodzinie	w tym: - 59.590 wszczynających procedurę - 13.941 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie trwania procedury w rodzinie
Ogólna liczba ofiar przemocy	86.797	105.332	97.501	91.789
Liczba ofiar - kobiet	58.310	72.786	69.376	66.930
Liczba ofiar - mężczyzn	9.233	11.491	10.733	10.636
Liczba ofiar - małoletnich	19.254	21.055	17.392	14.223
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	61.450	78.489	76.034	74.155
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	4.440	5.301	5.244	5.461
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	56.755	72.791	70.484	68.321
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	255	397	306	373
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców pod wpływem alkoholu	37.650	50.073	48.841	46.537

Źródło: Komenda Główna Policji

⁵ Tamże s. 15

⁶ Tamże s. 17

⁷ Tamże s. 17-18

⁸ Tamże s. 22 - 23

Dane, będące w posiadaniu Komendy Głównej Policji, wykazały iż w 2016r. policjanci wypełnili 73.531 formularzy „Niebieskiej Karty – A”, z czego 59.590 były to formularze wszczynające procedurę. Liczba wypełnionych NK A była o 2,6% mniejsza niż w stosunku do wypełnionych formularzy w 2015r. (75.495).

Liczba formularzy NK A wypełnionych w miastach w 2016r. wyniosła 42.130 (2015r. – 43.440, spadek o 3,02%), natomiast na terenach wiejskich 31.401 (2015r. – 32.055, spadek o 2,04%). Sporządzone formularze niebieskiej Karty w miastach stanowiły 57,30%, a na terenach wiejskich 42,70% ogólnej liczby sporządzonych formularzy na terenie całego kraju.

Ze statystyk Komendy Miejskiej Policji w Suwałkach wynika, iż w 2016 roku odnotowano znaczny spadek wszczynania procedury Niebieskiej Karty na terenie powiatu suwalskiego w porównaniu do lat ubiegłych. Na 500 interwencji domowych, funkcjonariusze policji suwalskiej założyli w rodzinach 98 Niebieskich Kart.

Tabela nr 2. Zjawisko przemocy w rodzinie wg danych wskazanych przez Posterunek Policji w Bakalarzewie.

ROK	2014	2015	2016
Ilość złożonych „Niebieskich Kart” na terenie powiatu suwalskiego	107	110	98

Źródło: Komenda Miejska Policji w Suwałkach

Posterunek Policji w Bakalarzewie – Rejon Służbowy Dzielnicowych w Raczkach, w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współpracuje z różnymi instytucjami działającymi na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc. Ogółem w latach 2015 i 2016 w **31 przypadkach** podjęto współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Raczkach, a wobec **6 sprawców** skierowano wnioski o leczenie odwykowe do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych natomiast w przypadku **13 rodzin** z problemem przemocy, powiadomiono prokuraturę o popełnienie przestępstwa z art. 207 (znęcanie się).

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zbadania, ze względu na fakt, iż dotyka on najbardziej intymnej sfery życia człowieka. Jak podają instytucje zajmujące się szacowaniem skali zjawiska przemocy domowej, badania są obciążone dużym błędem ze względu na społeczne ograniczenia w ujawnianiu tego rodzaju problemów. Ofiary przemocy nie zawsze chcą zdradzać sprawy, które uznają za wstydlive, uważają, że „nie należy publicznie prać brudów”, itp. W konsekwencji większość przypadków przemocy nadal nie jest ujawniana. Zjawisko to przez wiele lat było marginalizowane, a podejmowane działania miały jedynie na celu odizolowanie ofiary od sprawcy. Istnieje zatem potrzeba podejmowania kompleksowych działań skierowanych do ofiar przemocy w rodzinie jak również osób stosujących przemoc.

Na terenie Gminy Raczki przemoc w rodzinie występuje w większości przypadkach w rodzinach o niskim statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu. Jednak zdarzają się też coraz częściej przypadki stosowania zachowań przemocowych wśród rodzin o wysokim statusie społecznym. Z obserwacji środowiska wynika również, że niepokojąco częstym zjawiskiem jest stosowanie przemocy, między innymi poprzez zaniedbanie, wobec osób starszych i niepełnosprawnych.

Powyższe dane wskazują, iż w 2016r. liczba wszczętych procedur w ramach NK na terenie Gminy Raczki znacznie zmalała w porównaniu z rokiem 2015. Nie świadczy to jednak o zmniejszeniu skali przemocy domowej. Nadal wiele przypadków przemocy w rodzinie nie jest zgłaszanych, głównie z powodu strachu, wstydu, braku wiary w skuteczność prawa i obowiązujących procedur, braku sprawnego systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, jak również, nie zawsze prawidłowego funkcjonowania instytucji odpowiedzialnych za ściganie i karanie (policja, sądy, prokuratura). Statystyki dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie nie przedstawiają całego obrazu problemu społecznego, zarówno w Polsce, jak i na terenie Gminy Raczki. Niesie to za sobą konieczność zwiększenia pomocy

ofiaram przemocy w rodzinie a także współdziałania pracowników różnych grup zawodowych (policji, służby zdrowia, szkoły, pomocy społecznej, sądów, organizacji pozarządowych, itp.) w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W latach 2014 - 2016 udzielono różnorodnych form wsparcia i pomocy ogółem **38 rodzinom** (146 osób w rodzinach), w których odnotowano i udokumentowano występowanie problemu przemocy domowej. Spośród rodzin w których prowadzono procedurę NK z pomocy finansowej GOPS w Raczkach korzystało 19 rodzin. Zjawisko przemocy nie stanowiło w tych przypadkach dominującej przyczyny przyznania pomocy.

Tabela nr 3. Liczba rodzin z problemem przemocy, którym udzielono wsparcia z tut. ośrodka w latach 2014 – 2016

Rok	Liczba rodzin ogółem	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin korzystających z pomocy finansowej OPS
2014	9	39	6
2015	18	68	9
2016	11	39	4

Źródło: Dane GOPS w Raczkach

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje szereg działań wynikających z ustawy o pomocy społecznej, w tym prowadzi pracę socjalną z ofiarami przemocy oraz ich rodzinami. Wszystkie rodziny, oprócz pomocy finansowej, otrzymały również ze strony Ośrodka wsparcie w postaci poradnictwa.

Dotychczasowe działania podejmowane wobec rodzin uwikłanych w problem przemocy domowej są niewystarczające. Konieczne jest zwiększenie zakresu działań i pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia dla osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej oraz podejmowanie działań korekcyjnych wobec sprawców przemocy. Niezmiernie istotna jest interdyscyplinarna współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Niniejszy Program ochrony ofiar przemocy w rodzinie ma na celu zwiększenie zakresu pomocy i podniesienie skuteczności działań na rzecz rodzin z problemem przemocy domowej.

3.2. Zasoby umożliwiające realizację Programu oraz budowę gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem złożonym wymagającym przemyślanych, wielotorowych i kompleksowych oddziaływań, angażujących przedstawicieli różnych instytucji, których celem jest szeroko rozumiana pomoc i praca na rzecz drugiego człowieka. W walce z problemami społecznymi duże efekty daje podejście interdyscyplinarne pozwalające na spojrzenie na dany problem z różnych punktów widzenia, tak aby w konsekwencji osiągnąć jeden pożądany cel.

Zjawisko przemocy na terenie Gminy Raczki wymaga opracowania dokładnej diagnozy tego zjawiska, wymaga także podjęcia szerokiego, zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Główne zasoby instytucjonalne Gminy Raczki to:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Świetlica Profilaktyczna,

- Biblioteka Publiczna,
- Gimnazjum w Raczkach,
- Szkoła Podstawowa w Raczkach z filią w Kuriankach,
- Szkoła Podstawowa we Wronowie (prowadzona przez Stowarzyszenie *Eduktor* w Łomży),
- Zespół Szkół w Dowszpedzie (prowadzony przez Powiat Suwalski),
- Zakład Opieki Zdrowotnej *Koramed*,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny Gminy Raczki,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Raczkach.

Na terenie gminy działa także kilka kół zainteresowań i stowarzyszeń:

- Koło Młodych Przyjaciół Ziemi Raczkowskiej.
- Raczkowski Klub Seniora,
- Akcja Katolicka,
- Koło Gospodyń Raczkowskich,
- Koło Gospodyń w Małych Raczkach,
- Koło Wędkarskie *Rak*,
- Caritas w Raczkach.

Zasoby kadrowe:

- 3 pracowników socjalnych,
- pedagogy szkolni,
- psycholog szkolny,
- terapeuta uzależnień – działający w ramach Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych,
- prawnik – działający w ramach Mobilnego Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej
- dyrektorzy szkół,
- nauczyciele,
- dzielnicowi Posterunku Policji w Bakalarzewie – Rejon Służbowy Dzielnicowych w Raczkach,
- Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- kuratorzy społeczni,
- lekarze i pielęgniarki środowiskowe,
- przedstawiciele parafii,
- radni i sołtysi.

3.3. Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kluczowym elementem gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Zespół Interdyscyplinarny. Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Raczki został powołany Zarządzeniem Nr 73/11 Wójta Gminy Raczki z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie powołania i składu zespołu interdyscyplinarnego. Gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie swoim zasięgiem obejmować powinien przede wszystkim zmianę instytucjonalną ukierunkowaną na indywidualne postrzeganie problemów jednostki w zakresie przemocy domowej.

Zespół Interdyscyplinarny tworzą przedstawiciele instytucji, organizacji i służb z terenu gminy, których wspólne działania mogą kompleksowo przyczynić się do ograniczenia zjawiska przemocy domowej. Zespół stanowią przedstawiciele służb gminnych, instytucji i organizacji działających w obszarze wsparcia społecznego. Działania Zespołu zmierzają do poprawy sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu poprzez kreowanie lokalnej polityki wobec problemu i wypracowywania procedur oraz standardów związanych z ograniczeniem skali przemocy domowej. Gminny Zespół Interdyscyplinarny to grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z charakteru instytucji, którą reprezentują, podejmująca współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy na terenie Gminy Raczki.

Główne cele i zadania Zespołu Interdyscyplinarnego:

- budowanie lokalnego systemu jakości opieki i wsparcia dla rodziny i dziecka zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- zsynchronizowanie i wypracowanie standardów współpracy przedstawicieli różnych grup zawodowych i społecznych pracujących i zajmujących się problematyką przemocy.

Zadania Zespołu realizowane są przede wszystkim przez:

1. Inicjowanie przedsięwzięć mających na celu zwiększenie skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
2. Współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi oraz innymi podmiotami przy opracowywaniu i wdrażaniu procedur i standardów związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
3. Wdrażanie rozwiązań systemowych w zakresie przeciwdziałania przemocy – do realizacji przez jednostki, instytucje zajmujące się problemem przemocy domowej na terenie gminy.
4. Monitoring i ewaluację procesów wdrażania przez jednostki, instytucje zajmujące się problemem przemocy domowej procedur wypracowanych przez zespół.
5. Edukację społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
6. Poprawę skuteczności działań osób zobowiązanych i uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie występowania przemocy w rodzinie, jej rozmiarów i skutków społecznych oraz efektywności podejmowanych działań.

Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Raczki, którego koordynatorem jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach, zgodnie z podpisanymi porozumieniami tworzą następujące podmioty:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach,
- 2) Komenda Miejska Policji w Suwałkach – Posterunek Policji w Bakalarzewie,
- 3) Sąd Rejonowy w Suwałkach,
- 4) Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raczkach,
- 5) Gimnazjum w Raczkach,
- 6) Szkoła Podstawowa w Raczkach,
- 7) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej *Koramed* w Raczkach,
- 8) Stowarzyszenie *Eduktor* w Łomży. Publiczna Szkoła Podstawowa we Wronowie,
- 9) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach.

Członkowie Zespołu są zawodowo powiązani z lokalnym środowiskiem i partnerami, mogą szybciej zidentyfikować problem klienta, mają także wystarczające kompetencje do podjęcia interwencji.

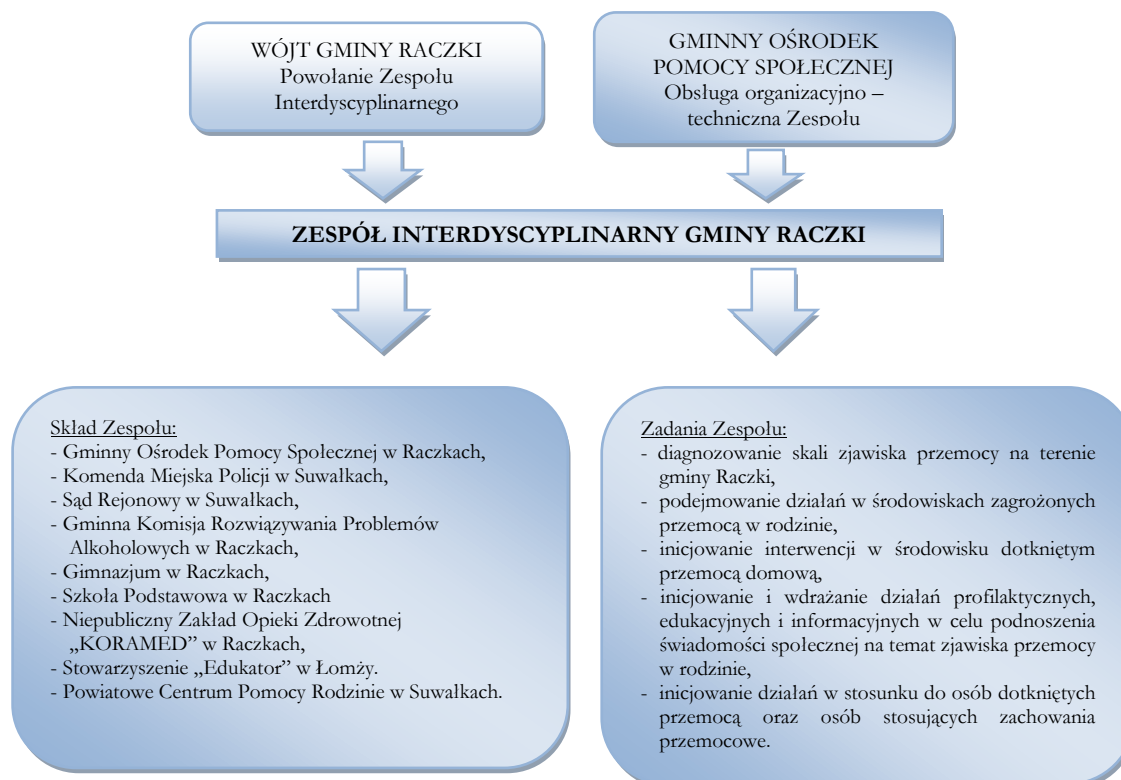
Zespół Interdyscyplinarny spotyka się w miarę potrzeb lecz nie rzadziej niż raz na trzy miesiące, posiedzenie zwołuje przewodniczący. Na wniosek każdego z członków koalicji, w celu wypracowania szczegółowych rozwiązań są powoływane grupy robocze. Spotkania Zespołu są bazą tworzenia systemowych działań oraz wypracowania wspólnych decyzji dotyczących indywidualnych strategii pomocy.

Tabela nr 4. Realizacja procedury "Niebieska Karta" w Gminie Raczki.

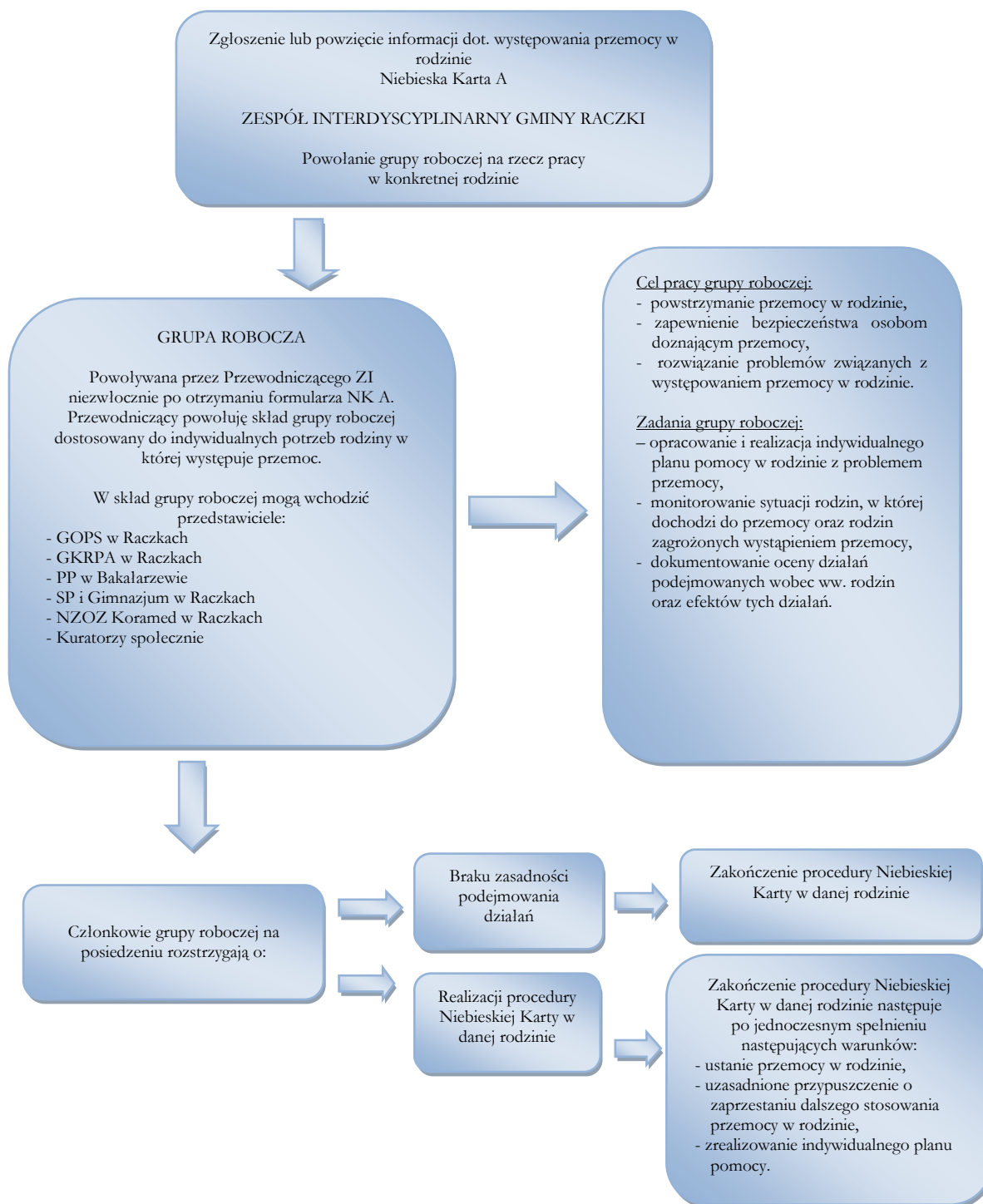
Wyszczególnienie		2014r.	2015r.	2016r.
Liczba "Niebieskich Kart - A" założonych w danym roku przez przedstawicieli podmiotów wszczynających procedurę	Ogółem:	9	20	11
	OPS	0	1	2
	GKRPA	1	1	0
	Policja	8	18	0
	Oświata	0	0	0
	Ochrona zdrowia	0	0	0
Liczba posiedzeń ZI		4	4	4
Liczba posiedzeń GR		57	83	45
Liczba Niebieskich Kart C wypełnionych przez ZI/GR	kobiety	9	19	11
	mężczyźni	0	1	0
Liczba Niebieskich Kart D wypełnionych przez ZI/GR	kobiety	0	1	1
	mężczyźni	9	15	8
Liczba zakończonych przez ZI/GR procedur "Niebieskie Karty"	Ogółem	9	19	16
	na skutek ustania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	9	18	15
	na skutek braku zasadności podejmowania działań	0	1	1

Źródło: Dane GOPS w Raczkach

System przeciwdziałania przemocy w Gminie Raczki

Procedura Niebieskiej Karty w Gminie Raczek

3.4. Analiza SWOT

Poniższa analiza oparta jest na schemacie klasyfikacji, dzielącym wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji. Są to następujące czynniki:

- zewnętrzne w stosunku do organizacji i mające charakter uwarunkowań wewnętrznych,
- wywierające negatywny wpływ na organizację i mające oddziaływanie pozytywne.

Ze skrzyżowania tych dwóch podziałów powstają cztery kategorie czynników.

- **Zewnętrzne pozytywne — szanse**, czyli zjawiska i tendencje w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane stają się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia, uwarunkowania wpływające lub mogące wpływać pozytywnie na realizację celów, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju.
- **Zewnętrzne negatywne — zagrożenia**, czyli te wszystkie czynniki, które postrzegane są jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji lub powodzenie jakiejś inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.
- **Wewnętrzne pozytywne — mocne strony**, czyli atuty organizacji, jej walory, mające lub mogące mieć wpływ na sytuację społeczną, tworzące podstawy do rozwoju i wprowadzania rozwiązań z obszaru polityki społecznej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- **Wewnętrzne negatywne — słabe strony**, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji; wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na sytuację społeczną, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń z obszaru polityki społecznej.

Analizę SWOT przeprowadzono w oparciu o dostępne dane na temat mocnych i słabych stron istniejącego na terenie Gminy Raczki systemu pomocy dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, dostępnego zaplecza oraz stosowanych procedur.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • specjalistyczna kadra, • gotowość do współpracy instytucji, • znajomość środowiska, • znajomość zagrożeń wynikających z patologii, • „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raczki na lata 2007 - 2017”, uwzględniająca problem przemocy w rodzinie, • umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy, • mobilność i elastyczność działania kadr jednostek gminnych, • istniejące zaplecze instytucjonalne, • działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: kontrole sklepów, rozpatrywanie wniosków i kierowanie na leczenie, sprawozdania z działalności komisji, • działalność świetlicy profilaktycznej, • terapeuta uzależnień przyjmujący w Punkcie Interwencji Kryzysowej, • prawnik działający w ramach Mobilnego Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej • prawidłowe wykorzystywanie środków finansowych pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu, • łatwy dostęp do hostelu dla osób uwikłanych w przemoc, funkcjonującego na terenie Gminy Raczki, w miejscowości Dowspuda, dającego możliwość odizolowania ofiar od sprawców przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> • niepełna diagnoza potrzeb w zakresie zjawiska przemocy w tym przemocy domowej, • brak wypracowanych standardów i określonych procedur interweniowania w sytuacji przemocy domowej i monitorowania zjawiska przemocy, • brak skutecznego przepływu informacji i właściwej koordynacji działań różnych instytucji na rzecz rodzin zagrożonych przemocą domową, • stosunkowo niska współpraca ze szkołami w obszarze profilaktyki uzależnień i zachowań agresywnych, • brak wystarczających środków finansowych na zatrudnienie w pełnym wymiarze specjalistów pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc, • brak rozwiniętej infrastruktury socjalnej Gminy (mieszkań chronionych, lokali socjalnych), • brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową, • brak grupy wsparcia dla ofiar doświadczających przemocy, • brak zaufania ze stron ofiar przemocy do instytucji, strach przed opinią społeczną, • brak akcji informacyjno – edukacyjnych dot. zjawiska przemocy w tym przemocy domowej, • przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy, • długa procedura kierowania osób na leczenie, • brak wolontariatu.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny, • wprowadzenie w życie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i rozporządzenia wykonawcze, • wprowadzenie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 - 2020 • zmiany w przepisach prawnych stwarzające warunki do skuteczniejszego niesienia pomocy osobom i rodzinom w kryzysie, zmiany m.in. ww. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, • ogólnopolskie zmiany w polityce prorodzinnej, • wzrost świadomości, zarówno wśród kadr instytucji, jak i społeczności lokalnej w kwestii działań nakierowanych na przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy domowej, • możliwość pozyskiwania funduszy unijnych oraz dodatkowych środków, • wdrażanie w życie programów profilaktycznych, których adresatami są dzieci i młodzież, • oferta szkoleniowa dostosowana do potrzeb osób zawodowo i społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost natężenia patologii społecznych, • poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu problemów, • negatywne wzorce zachowań społecznych, • istniejące w społeczeństwie przekonania i stereotypy dot. przemocy, • problemy alkoholowe członków rodzin, • wydłużony tryb postępowania karnego o znęcanie się nad rodziną, niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, nadużywanie zawieszania kar, • poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc, • brak zaplecza zabezpieczającego egzekucję eksmisji sprawców przemocy w rodzinie, • brak gwarancji bezpieczeństwa osób doświadczających przemocy, • osamotnienie rodzin zagrożonych przemocą i brak umiejętności pozyskiwania wsparcia, • ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, • ogólna niechęć do uczestnictwa w procesie pomagania (brak wiary w powodzenie przedsięwzięcia), • skomplikowane procedury pozyskiwania środków finansowych z Unii Europejskiej, • brak jednolitej metodologii zbierania danych nt. przemocy w rodzinie, co skutkuje niepełną diagnozą i niewystarczającym rozeznaniem potrzeb, • „zła prasa” dotycząca pracowników socjalnych oraz działań podejmowanych przez instytucje w obszarze interwencji kryzysowej, w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3.5. Założenia Programu

W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym realizacji celów ustawowych oraz celów wskazanych w Programie, określono cztery podstawowe obszary zawierające kierunki działań, sprecyzowano także oddziaływania wobec różnych grup odbiorców:

Działania uprzedzające (diagnozujące, profilaktyczne, informacyjne, edukacyjne): podejmowane w ramach profilaktyki, ukierunkowane są na promocję zdrowej rodziny, reprezentującej ogólnie pozytywne wartości i styl życia oraz zapobieganie przemocy w rodzinie. Kierowane są do ogółu społeczeństwa, a także osób pracujących z ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie. Szczególną rolę odgrywają tutaj kampanie medialne oraz programy profilaktyczne oraz akcje edukacyjne przekazujące informacje z zakresu problematyki przemocy w rodzinie.

Działania interwencyjne: tj. wszelkie działania wspomagające, opiekuńcze, terapeutyczne, kierowane do osób doświadczających przemocy, a pouczające czy izolujące, kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, terapeutyczne, socjalne i inne, kierowane do ofiar przemocy.

Działania korekcyjno-edukacyjne: kierowane do sprawców przemocy w rodzinie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Raczki na lata 2017 - 2022 w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie lub oddziaływania na sprawców, a także podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oparty jest na następujących zasadach:

- wzajemnej współpracy i współdziałania organów administracji publicznej, instytucji, organizacji pozarządowych, kościołów, policji i sądów, innych środowisk i osób fizycznych, uprawnionych lub zobowiązanych do inicjowania i realizacji zadań związanych pośrednio i/lub bezpośrednio z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie i jej negatywnym następstwom,
- jawności działań podmiotów realizujących zadania programowe z poszanowaniem godności, tak ofiary, jak i sprawcy,
- szczególnej ochrony dzieci, zachowaniem ich prawa do wychowywania się w rodzinie, osób starszych i niepełnosprawnych w zakresie właściwej opieki i pielęgnacji, poprzez udzielenie rodzinie szczególnego wsparcia w dążeniu do poprawy jej funkcjonowania.

Każde z działań we wskazanych obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie, wspieranie osób dotkniętym przemocą, a także oddziaływanie na osoby stosujące przemoc jest nadrzędnym celem, który powinien łączyć działania sektora publicznego i organizacji pozarządowych.

3.5.1. Realizatorzy i beneficjenci programu

Do realizacji Programu i tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie włącza się, jako **realizatorów:**

- władze samorządowe,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Raczkach,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach,
- Komendę Miejską Policji w Suwałkach - Posterunek Policji w Bakalarzewie – Rejon Służbowy Dzielnicowych w Raczkach,
- Szkoły i przedszkola funkcjonujące na terenie Gminy Raczki,
- Gminny Ośrodek Kultury w Raczkach,
- Gminną Bibliotekę Publiczną,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej *Koramed* w Raczkach,
- Stowarzyszenie *Edukator* w Łomży,
- Kościół (parafię),
- organizacje pozarządowe,
- osoby fizyczne i społeczności lokalne poszczególnych sołectw.

Adresaci Programu:

- ofiary przemocy,
- sprawcy przemocy,
- przedstawiciele instytucji i służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,

- przedstawiciele władz lokalnych,
- społeczność lokalna Gminy Raczki.

Zadania w ramach przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie będą podejmowane i realizowane poprzez zintegrowanie działań poszczególnych osób i instytucji. Dużą rolę w realizacji głównych celów programu odegra Zespół Interdyscyplinarny Gminy Raczki, który będzie pracował w składzie:

- Przewodniczący Zespołu – Koordynator do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- przedstawiciel Policji,
- przedstawiciel pomocy społecznej,
- przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciel oświaty,
- przedstawiciel ochrony zdrowia.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi, mogą wchodzić także prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania Gminnego Koordynatora ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie wiąże się, z następującym zakresem działań:

- ✓ analiza wniosków składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie odwykowe pod kątem informacji o przemocy domowej,
- ✓ kierowanie i koordynowanie prac Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Raczki,
- ✓ przyjmowanie wniosków dotyczących przemocy domowej i uruchomienie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- ✓ tworzenie własnych dokumentów potwierdzających występowanie przemocy domowej, takich jak: notatki służbowe wynikające z obserwacji, protokołów rozmów ze świadkami przemocy, ofiarami przemocy domowej oraz członkami ich rodzin,
- ✓ występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowanie przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
- ✓ wystąpienie do Policji z wnioskiem o podjęcie działań interwencyjnych przez dzielnicowego lub podjęcie innych działań prewencyjnych, w sprawach, gdzie ujawniono zagrożenie przemocy w rodzinie,
- ✓ prowadzenie dokumentacji w sprawach przemocy domowej,
- ✓ monitorowanie i kierowanie sprawców przemocy do wzięcia udziału w programie korekcyjno - edukacyjnym dla sprawców przemocy domowej.

4. Wdrażanie Programu

4.1. Cele Programu

CEL GŁÓWNY:

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy oraz tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc.

Cel główny Programu będzie realizowany poprzez cele szczegółowe:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności wsparcia i ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. Podniesienie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Poszerzanie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.
5. Zintegrowanie środowisk i skoordynowanie działań lokalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.2. Cele szczegółowe Programu

Poszczególnym celom szczegółowym przypisano działania, które zaplanowano w sposób uwzględniający możliwości finansowe oraz zasoby instytucjonalne Gminy Raczków. Poniżej przedstawione zostały cele szczegółowe programu oraz działania związane z ich realizacją.

Cel szczegółowy nr 1:

Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- 1.1. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczków.
- 1.2. Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy na temat zjawiska przemocy w tym przemocy w rodzinie.
- 1.3. Prowadzenie działań edukacyjnych służących podniesieniu kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodziców.

- 1.4. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z zakresu zastępowania agresji, rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy, radzenia sobie ze stresem i agresją.
- 1.5. Integracja rodzin.

Cel szczegółowy nr 2:

Zwiększenie dostępności i skuteczności wsparcia i ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

- 2.1. Usprawnianie funkcjonowania istniejących podmiotów udzielających specjalistycznego wsparcia i pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową.
- 2.2. Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji i organizacji z terenu Gminy Raczki, powiatu suwalskiego lub o zasięgu ogólnopolskim, udzielających wsparcia specjalistycznego osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
- 2.3. Udzielanie doraźnej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.
- 2.4. Monitoring sytuacji rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie a także rodzin w których przemoc ustala.

Cel szczegółowy nr 3:

Podniesienie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

- 3.1. Powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy.
- 3.2. Upowszechnianie informacji o konsekwencjach stosowania przemocy wobec członków rodziny.
- 3.3. Rozwijanie umiejętności samokontroli i współzycia w rodzinie.

Cel szczegółowy nr 4:

Poszerzenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

- 4.1. Podnoszenie wiedzy i kompetencji osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel szczegółowy nr 5:

Zintegrowanie środowisk i skoordynowanie działań lokalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- 5.1. Prowadzenie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Raczki.

Przez realizację celów Programu zakłada się:

- 1) zmianę postaw społeczność Gminy Raczki wobec zjawiska przemocy, w tym przemocy w rodzinie;
- 2) podniesienie wiedzy społeczności Gminy Raczki na temat zjawiska przemocy w tym przemocy domowej;
- 2) promowanie wartości rodzinnych;
- 3) zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie;
- 4) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania i doznawania przemocy w rodzinie;
- 5) kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie.

4.3. Uwarunkowania realizacji Programu

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Raczki na lata 2017 – 2022 obejmuje różne formy działań profilaktycznych i pomocy świadczonej na rzecz rodzin zagrożonych problemem przemocy, zakładając zintegrowanie i synchronizację zadań samorządu lokalnego z działaniami innych

podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, kościołów, fundacji, stowarzyszeń, rad osiedli i innych, które działają na rzecz rodzin i dzieci.

Cele określone w programie wynikają z przeprowadzonej analizy sytuacji i diagnozy potrzeb w zakresie problematyki przemocy domowej, są zgodne zarówno z celami i założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na lata 2014 – 2020, Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Powiatu Suwalskiego na lata 2014 – 2020 a także ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Raczki na lata 2007-2017.

Dostosowanie rozwiązań programowych do faktycznie występujących problemów, z jakimi borykają się rodziny zagrożone kryzysem jest jednym z podstawowych założeń niniejszego Programu. Dzięki temu jego realizacja w znacznym stopniu zwiększy efektywność działań profilaktycznych oraz wspierających w sytuacjach problemowych, podejmowanych przez różne podmioty na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom i przywrócenia rodzinie możliwości prawidłowego funkcjonowania.

Sprawne funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji między partnerami - jednostkami pomocy społecznej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policją, instytucjami oświaty, kultury, sportu, organizacjami pozarządowymi i innymi zajmującymi się przemocą w rodzinie. Pełna realizacja wyznaczonych celów jest uzależniona od stopnia zaangażowania tych podmiotów w stworzenie systemu umożliwiającego rodzinie uzyskanie specjalistycznego wsparcia i niezbędnej pomocy, by sama stawała się niezależna, wydolna i zaradna.

4.4. Harmonogram realizacji Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Program będzie wdrażany we współpracy z lokalnymi instytucjami, placówkami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami zajmującymi się problematyką rodzinną, zgodnie z opracowanym szczegółowym harmonogramem działań.

Za realizację programu, koordynację przedsięwzięć na rzecz osób doświadczających przemocy, sygnalizowanie konieczności wprowadzania zmian do przyjętego dokumentu oraz informowanie o problemach w realizacji zadań odpowiada Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach.

Harmonogram realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Raczki na lata 2017–2022

CEL SZCZEGÓŁOWY	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ/REALIZACJA	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU / REALIZACJI ZADANIA	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE /REALIZATORZY I PARTNERZY/	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1.1. Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki	<ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i wdrażanie narzędzi badawczych, - prowadzenie systematycznych badań, opracowywanie i upowszechnianie wyników badań, - rejestrowanie przypadków przemocy domowej, - sporządzanie rocznego raportu (sprawozdania) dot. zjawiska przemocy w rodzinie i odnotowanych przypadków, 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba opracowanych sprawozdań z realizacji programu, - liczba sporządzonych sprawozdań z realizacji działań dotyczących procedury Niebieskiej Karty, - liczba odnotowanych przypadków, - roczny raport – sprawozdanie, - procedury gromadzenia danych. 	wszyscy realizatorzy programu	2017-2022	Bezkosztowo
	1.2. Podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy na temat zjawiska przemocy w tym przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowywanie, pozyskiwanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych (ulotki, broszury, plakaty) na terenie Gminy. - prowadzenie akcji informacyjnych kierowanych do różnych grup odbiorców i środowisk na temat zjawiska przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy na terenie Gminy Raczki. - współpraca z placówkami oświatowymi oraz Gminnym ośrodkiem Kultury w zakresie profilaktyki, edukacji i promowania prawidłowych postaw społecznych. - popularyzacja założeń tworzonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działań 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost społecznej świadomości problemu przemocy w rodzinie, - znajomość systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - liczba opracowanych i pozyskanych z innych źródeł materiałów informacyjno – edukacyjnych. - poziom wiedzy dotyczący treści przekazanych w ulotkach i materiałach informacyjnych. 	GOPS w Raczkach, GOK Gminna Biblioteka, jednostki samorządowe i oświatowe.	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy

		podjęmowanych w ramach realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.				
	1.3. Prowadzenie działań edukacyjnych służących podniesieniu kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń, warsztatów, pogadań, akcji informacyjno – edukacyjnych, - praca socjalna w środowisku - udzielanie indywidualnych porad i konsultacji, kierowanie do specjalistów. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń, warsztatów, akcji informacyjno – edukacyjnych. - liczb udzielonych porad. 	GOPS w Raczkach, Gminna Biblioteka, GOK, Szkoły, jednostki samorządowe	2017 – 2022 (minimum 1 raz w roku)	Budżet Państwa Budżet Gminy
	1.4. Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z zakresu zastępowania agresji, rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy, radzenia sobie ze stresem i agresją.	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie warsztatów, pogadań, projektów i akcji edukacyjnych z zakresu profilaktyki przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba warsztatów, pogadań, projektów i akcji edukacyjnych. 	GOPS w Raczkach, Gminna Biblioteka, GOK, Szkoły, jednostki samorządowe	2017 – 2022 (minimum 1 raz w roku)	Budżet Państwa Budżet Gminy
	1.5. Integracja rodzin.	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie i wspieranie przedsięwzięć umożliwiających rodzinie wspólne spędzanie czasu wolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsięwzięć. 	GOK, GOPS w Raczkach, Gminna Biblioteka, Szkoły, jednostki samorządowe	2017 – 2022 (minimum 1 raz w roku)	Budżet Państwa Budżet Gminy

CEL SZCZEGÓLNOY	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ/REALIZACJA	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU / REALIZACJI ZADANIA	PODMIOTY ZAANGAŻOW	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności wsparcia i ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	2.1. Usprawnianie funkcjonowania istniejących podmiotów udzielających specjalistycznego wsparcia i pomocy osobom uwikłanym w przemoc domową.	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja zadań Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Raczki. - realizacja zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. - kontynuowanie poradnictwa terapeutycznego w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i współuzależnionych - kontynuowanie poradnictwa prawnego w ramach Mobilnego Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba uczestników poszczególnych programów, liczba posiedzeń Zespołu interdyscyplinarnego - liczba posiedzeń grup roboczych. - liczba rodzin objęta pomocą ZI/grup roboczych. - liczba udzielonych porad w ramach pomocy grup roboczych. - liczba posiedzeń GKRPA. - liczba osób skierowanych na leczenie odwykowe. 	Szkoły, GKRPA, policja	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy
	2.2. Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji i organizacji z terenu Gminy Raczki, powiatu suwalskiego lub o zasięgu ogólnopolskim, udzielających wsparcia specjalistycznego osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - udzielanie specjalistycznego poradnictwa ofiarom przemocy (prawnego, socjalnego, psychologicznego) - przygotowanie, bądź pozyskanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych zawierających bazę teled adresową instytucji i organizacji wsparcia specjalistycznego dla ofiar przemocy (brozury, ulotki). 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pozyskanych, bądź opracowanych i udostępnionych ulotek i broszur. 	GOPS w Raczkach,	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy
	2.3. Udzielanie doraźnej pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie interwencji w rodzinie dotkniętej przemocą, - diagnozowanie sytuacji 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba założonych Niebieskich Kart - liczba zakończonych Niebieskich Kart w związku z uzasadnionym przypuszczeniem o zaprzestaniu 	GOPS w Raczkach, Policja,	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet

		<p>rodzin dotkniętych przemocą.</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie sytuacji rodzin w których zakończono procedurę Niebieskiej Karty, - informowanie o możliwości uzyskania pomocy specjalistycznej. - zapewnienie odpowiedniej pomocy dzieciom uwikłanym w sytuacje przemocy domowej. - zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom w związku z wystąpieniem przemocy domowej. - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia. - dzielenie niezbędnego wsparcia i pomocy finansowej lub rzeczowej ofiarom przemocy w rodzinie. 	<p>stosowania przemocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób dotkniętych przemocą, umieszczonych w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia. - liczba dzieci, które zostały odebrane z rodzin w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą. - liczba udzielonych zasiłków osobom dotkniętym przemocą domową. 			Gminy
	2.4. Monitoring sytuacji rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie a także rodzin w których przemoc ustala.	<ul style="list-style-type: none"> - systematyczne wizyty w środowisku. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba wizyt w środowisku 	GOPS w Raczkach, Policja, Placówki oświatowe, NZOZ w Raczkach	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy

CEL SZCZEGÓŁOWY	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ/REALIZACJA	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU / REALIZACJI ZADANIA	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE /REALIZATORZY I PARTNERZY/	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
3. Podniesienie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	3.1. Powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy.	<ul style="list-style-type: none"> - wszczynanie procedury Niebieskiej Karty. - mobilizowanie do podejmowania oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przez osoby stosujących przemoc w rodzinie. - kierowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywających alkoholu na leczenie odwykowe. - składanie do Prokuratury zawiadomień o popełnieniu przestępstwa związanego ze stosowaniem, przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba założonych Niebieskich Kart. - liczba zawiadomień do prokuratury dot. popełnienia przestępstwa. 	Policja, GOPS w Raczkach, GKRPA, Szkoły, Ochrona zdrowia	2017-2022	Budżet Państwa Budżet Gminy
	3.2. Upowszechnianie informacji o konsekwencjach stosowania przemocy wobec członków rodziny	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych dotyczących konsekwencji dotyczących stosowania przemocy wobec członków rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba pozyskanych bądź przygotowanych i udostępnionych materiałów informacyjnych. 	Policja, GOPS w Raczkach, GKRPA,	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy
	3.3. Rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - mobilizowanie do podejmowania oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych przez osoby stosujących przemoc w rodzinie. - kierowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywających alkoholu na leczenie odwykowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, skierowanych do programów korekcyjno edukacyjnych. - liczba osób stosujących przemoc w rodzinie, skierowanych na leczenie odwykowe. 	GOPS w Raczkach, GKRPA,	2017 – 2022	Budżet Państwa Budżet Gminy

CEL SZCZEGÓŁOWY	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ/REALIZACJA	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU / REALIZACJI ZADANIA	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE /REALIZATORZY I PARTNERZY/	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
4. Poszerzenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.	4.1. Podnoszenie wiedzy i kompetencji osób realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja i udział przedstawicieli grup zawodowych realizujących zadania z zakresu tworzonego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kursach, szkoleniach, konferencjach. - uczestnictwo przedstawicieli Zespołu Interdyscyplinarnego w superwizji. - szkolenie specjalistyczne dla osób przeprowadzających interwencje, - szkolenie specjalistów pracujących z osobami doznającymi przemocy domowej, - szkolenie grup zawodowych pracujących z rodziną, w tym pracowników szkół, - szkolenie członków lokalnego zespołu interdyscyplinarnego 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń. - liczba przeprowadzonych superwizji. 	Policja, GOPS w Raczkach, GKRPA, Szkoły, Ochrona zdrowia	2017-2022	Budżet Państwa Budżet Gminy

CEL SZCZEGÓŁOWY	ZADANIA	KIERUNKI DZIAŁAŃ/REALIZACJA	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU / REALIZACJI ZADANIA	PODMIOTY ZAANGAŻOWANE /REALIZATORZY I PARTNERZY/	TERMIN REALIZACJI ZADANIA	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA
5. Zintegrowanie środowisk i skoordynowanie działań lokalnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	5.1. Prowadzenie działań w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Raczki.	<ul style="list-style-type: none"> - diagnozowanie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Raczki. - koordynowanie i inicjowanie działań profilaktycznych. - podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych. - podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego. 	GOPS w Raczkach, GKRPA, Policja Szkoły, Ochrona zdrowia	2017-2022	Budżet Państwa Budżet Gminy

4.5. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Poglębianie wiedzy społeczności lokalnej Gminy Raczki o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie.
3. Zwiększenie zaangażowania się społeczności lokalnej w sprawy związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie liczby osób profesjonalnie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz pomagających ofiarom przemocy.
5. Zbudowanie na terenie Gminy Raczki spójnego, pełnozakresowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Niwelowanie skutków zjawiska przemocy domowej.

4.6. Monitoring realizacji Programu

Monitorowanie Programu będzie prowadzone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Raczkach, na podstawie zebranych informacji, przekazywanych przez jednostki uczestniczące w jego realizacji, a monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy przez Zespół Interdyscyplinarny Gminy Raczki.

Sprawozdawczość będzie dotyczyć realizacji wszystkich celów, ujętych w harmonogramie, a wskaźniki osiągnięcia zamierzonych celów Programu na lata 2017 - 2022 będą mierzone systematycznie w okresach rocznych. Bieżący monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz wdrażanie działań korygujących.

4.7. Środki na realizację Programu

Realizacja działań ujętych w celach szczegółowych programu, w przypadku jednostek gminnych, w znacznej części będzie uzależniona od wielkości środków finansowych zaplanowanych w corocznych budżetach. Zadania Programu zlecone organizacjom pozarządowym, będą uwarunkowane wielkością środków finansowych przewidzianych rokrocznie w budżecie gminy i samorządu województwa oraz własną kondycją finansową tych organizacji.

Przedsięwzięcia związane z problematyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Istnieje również możliwość pozyskiwania dodatkowych środków zewnętrznych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej na niektóre działania określone w programie, ponadto z dotacji z budżetu państwa oraz uzyskanych grantów z innych źródeł.